

Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 25. Cerambycidae: Prioninae, Lepturinae (Necydalini) i Spondylidinae

Contributions to the knowledge of beetles distribution in Western Poland.
Part 25. Cerambycidae: Prioninae, Lepturinae (Necydalini) and Spondylidinae

Marek BUNALSKI¹, Szymon KONWERSKI², Marek PRZEWOŹNY³, Roman WĄSALA⁴

¹Katedra Entomologii i Ochrony Środowiska, Wydział Rolnictwa, Ogrodnictwa i Bioinżynierii UP, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań,
e-mail: marek.bunalski@up.poznan.pl, ORCID: 0000-0001-6969-7625

²Zbiory Przyrodnicze, Wydział Biologii UAM, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań,
e-mail: szymkonw@amu.edu.pl, ORCID: 0000-0002-6438-8759

³Zakład Zoologii Systematycznej, Wydział Biologii UAM, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań,
e-mail: hygrotus@amu.edu.pl, ORCID: 0000-0003-0376-4404

⁴Katedra Entomologii i Ochrony Środowiska, Wydział Rolnictwa, Ogrodnictwa i Bioinżynierii UP, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań,
e-mail: roman.wasala@up.poznan.pl, ORCID: 0000-0002-7825-3273

ABSTRACT: The new chorological data concerning 2 species of the subfamily Prioninae, 1 of the subfamily former known as Necydalinae (currently Lepturinae: Necydalini) and 7 of the subfamily Spondylidinae are presented. The provided data come from observations and field research conducted in Western Poland over the last few decades.

KEY WORDS: longhorn beetles, Poland, distribution, new records.

Wstęp

Przedstawiciele podrodzin prezentowanych w niniejszym opracowaniu to gatunki ksylofagiczne i kambioksylofagiczne oraz z jednym wyjątkiem (*Necydalis major* L.) związane rozwojowo z drzewami iglastymi. Część z nich traktowana jest jako szkodniki leśne i monitorowana, co przysparza liczby obserwacji. W wielu wypadkach są to również gatunki średniej wielkości i duże, co również ułatwia ich rejestrowanie nawet przygodnym obserwatorom. Nie zmienia to faktu, iż stopień poznania rozmieszczenia części z nich jest nadal niepełny, a informacje zawarte w Katalogu Fauny Polski (KFP) bardzo fragmentaryczne.

Z uwagi na przedział czasowy uwzględniony w KFP, informacje dotyczące zachodniej Polski należy uzupełnić o publikacje, które ukazały się w bieżącym stuleciu: LUTEREK 2000, CIECHANOWSKI i in. 2001, ZIELIŃSKI 2001, 2002, 2003, 2004, 2009, RUTA i MELKE 2002, GŁAZ i in. 2003, KRUSZELNICKI i SZCZEPAŃSKI 2003, GUTOWSKI i RUTA 2004, PRZEWOŹNY 2004, ZYCH i WOLENDER

2004, GUTOWSKI i in. 2005a, 2005b, 2012, MAZUR 2005, BULIŃSKI i in. 2006, GUTOWSKI 2006, ŻMIHORSKI i BARAŃSKA 2006, KORCZYŃSKI i in. 2007, WILŻAK i ŻURAWLEW 2008, GRODZKI 2009, HILSZCZAŃSKI i PLEWA 2009, RUTA 2009a, 2009b, DOMIAN i in. 2010a, 2010b, SKRZECZ i BULKA 2010, HOFMAŃSKI i KARG 2011a, 2011b, KARPIŃSKI i in. 2011, 2014, NIEDOJAD 2012, KONOPKO i WILGA 2014, KUŹMIŃSKI in. 2014, PLEWA i in. 2014, 2017, WALCZAK i in. 2015, MAZUR i in. 2016, RUTA i in. 2016, SZCZEPAŃSKI 2017, SZCZEPAŃSKI i in. 2017, KOLASA i in. 2018, ŻURAWLEW i MELKE 2018, KAJTOCH i in. 2019, SZCZEPAŃSKI i HERCZEK 2019, KONOPKO i KOWALCZYK 2020, ŻURAWLEW i KROKER 2022.

Cel i metody

Celem niniejszego opracowania jest uzupełnienie informacji dotyczących występowania przedstawicieli podrodzin Prioninae, dawniej Necydalinae i Spondylidinae w zachodniej części kraju. Zaprezentowane dane pochodzą z badań i obserwacji terenowych prowadzonych na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci.

Dla wskazania źródła informacji zastosowano następujące oznaczenia: [MB] – Marek BUNALSKI, [MP] – Marek PRZEWOŻNY, [SK] – Szymon KONWERSKI. Jeśli nie zaznaczono inaczej to osoby te były również bezpośrednimi obserwatorami.

W opracowaniu wykorzystano również materiały zebrane przez inne osoby, co oznaczono w tekście następującymi skrótami: A.B. – Anna BOROWSKA, A.Ł. – Antoni ŁĘSZCZAK, A.M. – Andrzej MELKE, A.P. – Anna PRANGE, B.B.S. – Beata BOROWIAK-SOBKOWIAK, B.P. – Bartosz PRUDLAK, G.H.G. – Grzegorz i Hanna GRZEGORZEWSCY, L.B. – Lech BUCHHOLZ, M.K. – Mikołaj KONWERSKI, M.M. – Mariusz MŁECZAK, M.R. – Marek RUCIŃSKI, M.S. – Maria SUJECKA, P.D. – Przemysław DĘGÓRSKI, P.S. – Paweł SIENKIEWICZ, P.T. – Paweł TRZCIŃSKI, R.L. – Rosław LEWANDOWSKI, R.M. – Robert MATUSIAK, R.W. – Roman WĄSALA, S.C. – Sławomir CERBIN, S.U. – Sławomir UTA, T.R. – Tomasz RUTKOWSKI, U.W. – Urszula WALCZAK, W.K. – Wojciech KUBASIK, W.Ś. – Wojciech ŚLIWA.

Pozostałe skróty oraz zakres geograficzny omówiono we wcześniejszych pracach z tego cyklu (BUNALSKI i in. 2019, 2020).

Dla zachowania spójności systematycznej cyklu prac poświęconych Cerambycidae systematykę i nazewnictwo przyjęto za katalogiem LÖBLA i SMETANY (2010). Należy jednak podkreślić, że w myśl nowego podejścia systematycznego podrodzina Necedalini ma obecnie status plemienia (NIE i in. 2020). Plemię Necedalini jest zaliczane do podrodziny Lepturinae, którą omówiliśmy we wcześniejszej pracy z tego cyklu (BUNALSKI i in. 2022).

Podział zoogeograficzny przyjęto za „Katalogiem Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. op. cit.), a kwadraty UTM w obrębie regionów uporządkowano alfabetycznie. Informacje dotyczące bionomii, ekologii i rozmieszczenia w Polsce podano za „Katalogiem Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1990, 2000) oraz Mapą Bioróżnorodności (2023).

Wyniki

Poniżej przedstawiono nowe dane dotyczące występowania w zachodniej Polsce 2 gatunków z rodziny Prioninae, 1 z dawnej podrodziny Necedalini (obecnie Lepturinae: Necedalini) i 7 z podrodziny Spondyliinae.

PRIONINAE

Ergates faber (LINNAEUS, 1760)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CD46 Aleksandrów Kujawski: 18 VII 2000 (2♂), 8 VIII 2002 (1♀), leg. M.R. [MP]; WT02 Żary, 31 VII 1989, 1 ex., leg. P.D. [SK]; WT85 Brenno ad Wschowa, 25 VII 1995,

1 ex. [SK]; WU80 Lipka Wielka ad Nowy Tomyśl, 14 VIII 2007, 1 ex., leg. M.S. [SK]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły: 3 VIII 1991 (1♀), 17 VIII 1996 (1♀) – na sągach drewna [MB]; XU13 leśn. Niemieczkowo ad Szamotuły, VIII 2008, 1♂1♀, uprawa leśna, w locie [MB].

Gatunek związany rozwojowo z martwym drewnem drzew iglastych, głównie sosen. Obserwowany w całym kraju, najczęściej na porębach, przesiekach i obrzeżach lasów. W zachodniej Polsce podawany z kilkudziesięciu stanowisk zlokalizowanych głównie w części środkowej i północnej. W trakcie badań obserwowany pojedynczo w lipcu i sierpniu, głównie w lasach sosnowych.

Prionus coriarius (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: WU16 Moczydło ad Barlinek, 20 VII 2016, 1♀, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU67 Głusko ad Dobiegniew, 23 VII 2014, 1♂, teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; XV47 Żoła ad Słupsk: 6 VIII 1997 (1♀), 9 VIII 1997 (1♂) [MP]; XV65 zaporą Myłof ad Chojnice, 15 VIII 1996, 1 ex., leg. M.K. [SK].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CD02 Wilczyn ad Konin, VII 1974, 1♀, leg. A.P. [MP]; VT83 Proszów ad Luboszyce, 24 VII 2016, 2 exx., aleja dębowa [SK]; VT84 Jasienica ad Luboszyce, 27 VIII 2011, 1 ex., grąd poparkowy, w próchnie [SK]; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 3 VII 2008 (1♀), 2 VIII 2010 (2♂), 20 VII 2011 (1♂), 10-29 VII 2013 (1♂2♀), 23-27 VII 2014 (1♂1♀), 3-19 VII 2016 (1♂1♀) – teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU20 Jez. Buszenko ad Długoszynek, 26 VII 2001, 1 ex. w buczynie, pod korą [SK]; WU43 Krobielewko ad Skwierzyna, 26 VII 2012, 1 ex., teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU50 Sierczynek ad Trzciel, VIII 2007, 1♂, teren leśny, leg. A.Ł. [MB]; WU72 Chalin ad Sieraków, 16-18 VII 2010, 1♀, teren leśny, samolówka świetlna [MB], idem 3-5 VIII 2011, 1♀, teren leśny, do światła, leg. R.L. [MB]; WU73 Bucharzewo, 8 VII 2013, 1 ex., leg. A.B. [SK]; XT19 Krąplewo ad Stęszew, 11 VIII 2009, 1♂, łąka, w żółte miski, leg. B.B.S. [MB]; XT29 Puszczykowo ad Poznań, 19 VIII 1996, 1♀, leg. W.K. [MB]; XT39 Wiórek ad Poznań, 8 VIII 2006, 1♀, ciepły stok przy lesie, w pułapki ziemne, leg. B.P. [MB]; XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 2 VIII 2020, 1 ex., przy domu, do światła [MB]; XU13 Sławienko ad Oborniki, VII 2007, 1♂1♀, teren leśny, leg. A.Ł. [MB]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły: 14 VIII 1993 (2♀), 12 VIII 2006 (1♀), poręba w lesie sosnowym [MB]; idem: 3 VIII 2007 (1♀), 28 VI 2008 (1♂1♀) – przyziemna dziupla w starym dębie, w pułapki ziemne [MB]; XU21 Suchy Las ad Poznań, 6 VII 2018, 1 ex., oś. Plata-

nowe, leg. S.C. [SK]; XU22 Biedrusko ad Poznań, 6 VIII 2006, 1 ex., poligon wojskowy, w borze [SK]; XU42 Łopuchówko ad Sławica, VIII 1998, 1 ex., leg. S.U. [SK]; XU70 leśn. Słomówko ad Września, 29 VII 2008, 3 exx., dąbrowa, oddz. 122b [SK].

Gatunek związany rozwojowo w martwym, zmurzałym i przegrzybiałym drewnem drzew liściastych, rzadziej iglastych. Obserwowany licznie na obszarze niemal całego kraju. W zachodniej Polsce notowany na kilkudziesięciu stanowiskach, zwłaszcza w części południowej i środkowej. W trakcie badań obserwowany latem na terenach leśnych i w ich pobliżu. Osobniki tego gatunku dobrze reagują na przynętę świetlną.

NECYDALINAE

(obecnie LEPTURINAE: Necydalini)

Necydalis major LINNAEUS, 1758

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WT39 Glińsk ad Świebodzin, 15 VIII 2005, 1 ex., na drzewach owocowych, leg. M.M. [MB]; XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 5 VII 2020, 1 ex., skraj lasu, na kwiatkach lipy [MB].

Gatunek rozwijający się w martwym drewnie drzew liściastych, głównie pniach i grubych konarach pozbawionych kory. Znany z rozproszonych stanowisk na obszarze całego kraju, szczególnie w pasie środkowym i wschodnim. W zachodniej Polsce podawany z kilkunastu stanowisk. W analizowanym materiale stwierdzony był jedynie na dwóch stanowiskach o bardzo odmiennym charakterze.

SPONDYLIDINAE

Arhopalus ferus (MULSANT, 1839)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CD02 Wilczyn ad Konin, VI 1974, 1 ex., leg. A.P. [MP].

Gatunek związany rozwojowo z drewnem drzew iglastych, zwłaszcza sosen. W Polsce obserwowany w różnych częściach kraju, jednak bardzo rzadko i na rozproszonych stanowiskach. W zachodniej Polsce znany zaledwie z kilku stanowisk.

Arhopalus rusticus (LINNAEUS, 1758)

Pobrzeże Bałtyku: VV54 Mszczuje ad Nowe Warpno, 9 VIII 2007, 2 exx., skraj wsi, do światła, leg. R.W. [MB]; VV56 Karsibor ad Świnoujście, 7-21 VII 2014, 2♀, teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WA40 Ustronie Morskie, 3 VIII 2000, 1♀, wydma szara, martwy, leg. P.S. [MB]; WV19 Mrzeżyno ad Trzebiatów, 8-13 VII 1998, 1 ex., piaszczysta plaża [SK]; XA97 Białogóra ad Dąbki, 21 VIII 2007, 1 ex., do światła, leg. R.W. [MB].

Pojezierze Pomorskie: WU16 Moczydło ad Barlinek, 4 VII 2017, 1♀, samolówka świetlna [MB]; WU56 Mierzęcin ad Dobiegniew, 3 VII 1997, 1♀, poręba, na dłuźcach sosnowych [MB]; WV60 Biały Zdrój ad Kalisz Pomorski, 14 VIII 2014, 2 exx., pułapka ziemna w borze, leg. T.R. [SK]; XV02 Borne Sulinowo ad Kłomino: 21-23 VIII 2009 (2 exx.), 24-26 VII 2012 (1♀) – teren leśny, do światła, leg. R.L. [MB].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CD01 Wilczyn ad Konin, 20 VII 1998, 1 ex., leg. A.P. [MP]; VT85 Sękowice vic., 27 VIII 2011, 1 ex., pod korą martwej stojącej sosny [SK]; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 20-31 VIII 2007 (2 exx.), 8 VI 2008 (1 ex.), 28 VII 2008 (1 ex.), 10 VIII 2008 (1 ex.), 6 IX 2008 (1 ex.), 16 VI 2009 (1 ex.), 18 VII 2010 (2 exx.), 2 VIII 2010 (1♀), 19 VI 2011 (2 exx.), 17 VII 2011 (2 exx.), 1-19 VIII 2011 (8 exx.), 29 VII 2013 (1 ex.), 5 VIII 2013 (1 ex.), 7 VII 2014 (1 ex.), 30 VII 2014 (1 ex.), 17 VII 2015 (1♂1♀) – teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU32 Zawarcie ad Skwierzyna: 15 VII 2009 (1♀), 29 VIII 2009 (1♀) – teren leśny, samolówka świetlna [MB]; WU43 Krobielewko ad Skwierzyna: 10 VII 2010 (1♀), 20 V 2012 (1♀) – teren leśny, samolówka świetlna [MB]; WU45 Stare Kurowo, 20-31 VII 2008, 3♀, samolówka świetlna [MB]; XT29 Komorniki ad Poznań: 26 VI 2004 (1♀), 20 VII 2010 (1♀) – do światła, leg. W.K. [MB]; XT29 W.P.N., Jeziory, 14 VII 2003, 1 ex., do światła, leg. W.K. [SK]; XT36 Międzychód, 9-15 VIII 2008, 2♀, samolówka świetlna [MB]; XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły: 10 VIII 2008 (1♀), 12 VII 2011 (1♀) – przy domu, do światła [MB]; XU04 Brączewo ad Obrzycko, 13 VIII 2007, 1♀, teren leśny [MB]; XU11 Lusowo ad Poznań, 17 VII 1994, 1 ex. [SK]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły: 11 VI 1993 (2 exx.), 26 VI 1995 (2 exx.) – teren leśny, na drewnie [MB]; XU32 Biedrusko ad Poznań, 16 VIII 2005, 1 ex., samolówka świetlna [MB]; XU32 leśn. Rakownia ad Bolechowo, 10-20 VI 2012, 1♀, teren leśny, samolówka świetlna, leg. W.Ś. [MB]; XU41 Kobylnica ad Swarzędz, 10 XII 2006, 1 ex., pod korą silnie zmurzałego pnia brzozy, leg. R.L. [MB].

Wzgórza Trzebnickie: XS88 Działosza ad Syców, 3 VIII 2009, 1 ex., zabudowania gospodarcze [SK].

Gatunek rozwijający się w drewnie drzew iglastych, głównie przyziemnych partiach pniaków i leżących pniach sosen. Obserwowany na obszarze całego kraju, niejednokrotnie dosyć licznie. W zachodniej Polsce znany z kilkudziesięciu stanowisk. W trakcie badań obserwowany latem na obszarach leśnych. Osobniki tego gatunku dobrze reagują na przynętę świetlną.

Asemum striatum (LINNAEUS, 1758)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CD10 Mikorzyn ad Konin, VII 1974, 1 ex., leg. A.P. [MP]; VU91 Ośno Lubuskie, 30 V 2011, 1 ex., teren leśny, z roślin zielnych [MB]; XU11 Jez. Lusowskie ad Lusowo: 20 V 1996 (8 exx.), 17 V 1997 (1 ex.), brzeg jeziora, pod kłodą sosny [SK]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły: 7-8 VI 1997 (4 exx.), 4 VI 2006 (1♂), 20 V 2007 (2 exx.), 6 V 2008 (1 ex.), 26-31 V 2008 (1 ex.) – teren leśny, na dłuźcach sosnowych [MB]; XU22 Biedrusko ad Poznań, 22 V 2006, 1 ex., poligon wojskowy, w borze [SK]; XU31 Poznań-Junikowo, 4 VI 1980, 1♀, na deskach sosnowych, leg. L.B. [MB].

Gatunek związany rozwojowo z drewnem drzew iglastych, głównie sosen. Obserwowany w całym kraju, a w części zachodniej podawany z kilkudziesięciu stanowisk. W trakcie badań obserwowany od maja do początku czerwca, najczęściej na materiale lęgowym.

Spondylis buprestoides (LINNAEUS, 1758)

Pobrzeże Bałtyku: WA82 Bobolin ad Dąbki, 1 VII 2008, 2 exx., plaża nadmorska [SK]; WA83 Darłówko ad Darłowo, 6-10 VIII 2007, 1 ex. [MP].

Pojezierze Pomorskie: VU54 Czelin ad Mieszkowice: 29 VI 2009 (1 ex.), 11-29 VII 2009 (4 exx.), 1-11 VIII 2009 (3 exx.), 28 VII 2010 (2 exx.) – teren leśny, samolówka świetlna [MB]; VV53 Zalesie, 16 VII 2010, 1 ex., teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU67 Głusko, 10 VIII 2014, 1 ex., teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; XV47 Żoźna, 4 VII 1997, 1 ex., leg. G.H.G. [MP], idem, 9 VII 1997, 1 ex. [MP].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CD10 Mikorzyn ad Konin, VII 1974, 1 ex., leg. A.P. [MP]; VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn: 12 VIII 2007 (2 exx.), 23 VI 2008 (2 exx.), 1-28 VII 2008 (16 exx.), 10-30 VIII 2008 (4 exx.), 14 VII 2009 (1 ex.), 21-29 VI 2010 (3 exx.), 11-31 VII 2010 (4 exx.), 14 VII 2011 (1 ex.), 1-14 VIII 2011 (6 exx.) 28 VII – 2 VIII 2013 (2 exx.), 25-27 VII 2014 (3 exx.), 17 VII 2015 (4 exx.), 23 VI 2016 (1 ex.), 11-12 VII 2016 (13 exx.), 15 VIII 2016 (2 exx.), 1-8 VIII 2018 (4 exx.) – teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WT11 Żagań vic., 26 VIII 2011, 1 ex., poligon wojskowy, do światła, leg. R.W. [MB]; WU32 Zawarcie ad Skwierzyna: 27 VII – 15 VIII 2009 (4 exx.), 28-29 VI 2010 (10 exx.), 10 VII – 19 VIII 2010 (61 exx.) – teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU43 Krobielewko ad Skwierzyna: 10 VII 2010 (9 exx.), 19 VI 2011 (1 ex.), 8-28 VII 2012 (3 exx.) – teren leśny, samolówka świetlna, leg. R.W. [MB]; WU45 Stare Kurowo, 20-31 VII 2008,

5 exx., samolówka świetlna [MB]; WU72 Chalin ad Sieraków: 11 VII 2010 (1 ex.), 8-10 VII 2011 (2 exx.) – teren leśny, do światła, leg. R.L. [MB]; WU74 Piłka ad Drawsko, 1 VIII 2008, 1 ex., do światła, leg. W.K. [MB]; XT19 W.P.N., OOS „Suche Zbocza”, 20 VII 2006, 1 ex., w żółte miski, leg. P.T. [SK]; XT36 Międzychód: 7 VII 2008 (1 ex.), 9 VIII 2008 (1 ex.) – samolówka świetlna [MB]; XU04 Obrzycko vic., 5-10 VI 2000, 1 ex. [SK]; XU11 Lusowo ad Poznań, 26 VII 1994, 1 ex. [SK]; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły: 21 VI 1993 (3 exx.), 7-24 VI 2007 (6 exx.), 1-15 VII 2007 (2 exx.), 30 VI 2008 (1 ex.), 28 VII 2008 (1 ex.), 6 IX 2008 (1 ex.) – teren leśny [MB], idem, 19 VIII 2006, 1 ex., las sosnowy, leg. A.Ł. [MB]; XU23 Gołaszyn vic., 18 VII 1999, 2 exx., starorzecze Warty, na kłodzie starej sosny [SK]; XU28 Kaczory ad Prawomyśl, 11 VIII 2008, samolówka świetlna [MB]; XU31 Jez. Glinnowieckie ad Radojewo, 5 VII 1998, 1 ex., poligon wojskowy, na brzegu jeziora [SK]; XU20 Poznań-Ogrody, 30 VII 2018, 1 ex., ogród UP Poznań, samolówka świetlna [MB]; XU32 Biedrusko ad Poznań, 4 VII 1999, 1 ex., poligon wojskowy, leg. U.W. [SK]; XU32 leśn. Rakownia ad Bolechowo: 23 VII 2010 (1 ex.), 29 VI 2011 (1 ex.) – teren leśny, samolówka świetlna, leg. W.Ś. [MB].

Wzgórza Trzebnickie: XS88 Działosza ad Syców: 3 VIII 2009 (1 ex.), 3 VII 2010 (1 ex.) – zabudowania gospodarcze [SK].

Gatunek rozwijający się w martwym drewnie drzew iglastych, głównie sosen. W całym kraju obserwowany licznie, szczególnie w pasie środkowym. W części zachodniej podawany z kilkudziesięciu stanowisk. W trakcie badań obserwowany w okresie letnim, zwłaszcza na siedliskach borowych, gdzie był najczęstszym przedstawicielem podrodziny Spondylinae. Osobniki tego gatunku dobrze reagują na przynętę świetlną

Tetropium castaneum (LINNAEUS, 1758)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC48 Boguszy-niec ad Koło, II-III 1995, 1 ex., leg. R.M. [MP].

Sudety Zachodnie: WS32 góra Szrenica ad Szklarska Poręba, 20 VI 2012, 1 ex., u podnóża góry [SK]; WS33 Szklarska Poręba, 4 VI 1999, 2 exx., pod kłodą [SK]; WS35 Nagórze ad Lubomierz, 20 VII 2004., 3 exx., na pniaku [SK]; WS52 Karpacz, 26 V 2001, 1 ex., na pniaku brzoźowym z wyciekającym sokiem [SK].

Gatunek związany rozwojowo z drewnem drzew iglastych, zwłaszcza świerków. Obserwowany w całym kraju, w drzewostanach z udziałem świerka. W zachodniej Polsce podawany z kilkunastu stanowisk, zlokalizowanych głównie na pogórzu i w górach.

W analizowanym materiale reprezentowany głównie w materiałach z Sudetów.

Tetropium fuscum (FABRICIUS, 1787)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC48 Boguszy-niec ad Koło, II 1995, 1 ex., leg. R.M. [MP].

Gatunek związany rozwojowo z drewnem drzew iglastych, podobnie jak *T. castaneum* zasiedla głównie świerki. Rozsiedlenie w Polsce zbliżone do *T. castaneum*, choć jest od niego rzadziej podawany. W zachodniej Polsce znany z kilkunastu stanowisk.

Tetropium gabrieli WEISE, 1905

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: YT04 Gołuchów ad Kalisz, 15 V 1985, 1 ex., park, leg. A.M. [MB].

Monofag modrzewia., rozwijający się głównie w pniach martwych i zamierających drzew. W Polsce obserwowany głównie w pasie południowym i środkowym. W części zachodniej znany z kilkunastu stanowisk.

Podziękowania

Autorzy dziękują wszystkim Osobom, które przekazały materiały wykorzystane w niniejszym opracowaniu. Szczególne podziękowanie kierujemy do dr. Radosława PLEWY za cenne uwagi merytoryczne i wsparcie bibliograficzne.

Podsumowanie

Wśród prezentowanych w powyższym opracowaniu przedstawicieli podrodzin Prioninae, dawnej Necydalinae (obecnie Lepturinae: Necydalini) i Spondylidinae większość stanowią gatunki szeroko rozprzestrzenione w Polsce. W lasach gospodarczych Polski część z nich traktowana jest nawet jako szkodniki techniczne drewna.

Spośród zaprezentowanych gatunków godnym odnotowania jest stwierdzenie na obszarze Wielkopolski gatunków nieczęsto tu obserwowanych, jak: *Arhopalus ferus* (MULS.), *Tetropium castaneum* (L.), *T. fuscum* (F.) i *T. gabrieli* WEISE. Na szczególną uwagę zasługuje natomiast *Necydalis major* (L.). Jest to nie tylko jedyny w tym gronie gatunek związany z drewnem drzew liściastych, ale i rzadko obserwowany w zachodniej Polsce przedstawiciel rodzaju *Necydalis*.

SUMMARY

The majority of the above-presented representatives of the subfamily Prioninae, former Necydalinae (currently Lepturinae: Necydali), and Spondylidinae constitute species widely distributed in Poland. In Polish commercial forests, a part of them can be considered as timber pests.

Among the presented specimens, the occurrence of the following species rarely observed from the Greater Poland region are worthy of mentioning: *Arhopalus ferus* (MULS.), *Tetropium castaneum* (L.), *T. fuscum* (F.), and *T. gabrieli* WEISE. *Necydalis major* (L.). Furthermore, special attention deserves *Necydalis major* (L.). Not only is it the only species out of the above-mentioned group of species that is associated with the wood of deciduous trees, but it is also a rarely observed representative of the genus *Necydalis* in Western Poland.

PIŚMIENNICTWO

- BULIŃSKI M., CIECHANOWSKI M., CZOCHAŃSKI J., ZIELIŃSKI S. 2006. Walory przyrodnicze Trójmiejskiego Obszaru Metropolitalnego i ich ochrona. (ss. 13-134) [W:] J. CZOCHAŃSKI, M. KISTOWSKI. (red.): Studia przyrodniczo-krajobrazowe województwa pomorskiego. Pomorskie Studia Regionalne. Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk
- BUNALSKI M., KONWERSKI SZ., PRZEWOŹNY M., RUTA R., WĄSALA R. 2019. Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 19. Tenebrionidae: Alleculinae. Wiadomości Entomologiczne, **38** (3): 167-180.
- BUNALSKI M., KONWERSKI SZ., PRZEWOŹNY M. 2020. Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 22. Cerambycidae: Cerambycinae. Wiadomości Entomologiczne, **39** (2): 13-22.
- BUNALSKI M., KONWERSKI SZ., PRZEWOŹNY M. 2022. Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy (Coleoptera) Zachodniej Polski. Część 23. Lepturinae. Wiadomości Entomologiczne, **41** (4): 7-17.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1990. Cerambycidae i Bruchidae. Katalog Fauny Polski, **23**, 15: 1-311.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 2000. Uzupełnienia tomów 2 – 21. Katalog Fauny Polski, **23**, 22: 1-252.
- CIECHANOWSKI M., GARBALEWSKI A., KOWALCZYK J.K., OŻAROWSKI D. 2001. Waloryzacja faunistyczna wybranych dolin Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Przegląd Przyrodniczy, **12** (1-2): 69-91.
- DOMIAN G., GUTOWSKI J.M., KĘDRA K., NIETRZPIEL K. 2010. Potwierdzenie występowania *Necydalis ulmi* CHEVROLAT, 1838 (Coleoptera: Cerambycidae) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **29** (1): 25-31.
- DOMIAN G., KĘDRA K. 2010. Bierna ochrona przyrody a bioróżnorodność na przykładzie Puszczy Bukowej koło Szczecina. Przegląd Przyrodniczy, **21** (2): 52-78.
- GLĄZ J., KLICZKOWSKA A., ZACHARA T., HILSZCZAŃSKI J., BYSTROWSKI C. 2003. Skutki bytowania kormorana czarnego w lasach Mierzei Wiślanej. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, Seria A, **2** (955): 79-102.
- GRODZKI W. 2009. Entomofauna of dying young spruces *Picea abies* (L.) Karst. in the area after forest decline in the Izerskie Mountains. Folia Forestalia Polonica, Series A, **51** (2): 161-170.
- GUTOWSKI J.M. 2006. Chrząszcze kózkowate i bogatkowate (Coleoptera: Cerambycidae, Buprestidae) rezerwatu leśno-stepowego „Bielinek” nad Odrą oraz jego okolic. Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody, **25** (1): 31-64.
- GUTOWSKI J.M., KUBISZ D., BUCHHOLZ L. 2005a. Chrząszcze (Coleoptera) drzewostanów sosnowych w Borach Tuchol-

- skich. (ss. 113–135) [W:] K. GWOŹDZIŃSKI (red.): Bory Tucholskie III. Zasoby i ich ochrona. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- GUTOWSKI J.M., KUBISZ D., BUCHHOLZ L. 2005b. Chrząszcze (Coleoptera) drzewostanów sosnowych w Borach Tucholskich. VI Konferencja „Bory Tucholskie – Ochrona Biosfery”, Charzykowy, 27–29 września 2005. Streszczenia. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, 15 ss.
- GUTOWSKI J. M., RUTA R. 2004. Waloryzacja przyrodnicza gminy Tuczno (Pojezierze Zachodniopomorskie) w oparciu o wyniki wstępnych badań nad chrząszczami (Insecta: Coleoptera). Nowy Pamiętnik Fizjograficzny, **3** (1-2): 29-63.
- GUTOWSKI J.M., ZIĘBA P., CIEŚLAK R. 2012. Borodziej próchnik *Ergates faber* (LINNAEUS, 1767) (Coleoptera: Cerambycidae) we wschodniej Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **31** (4): 289-291.
- HILSZCZAŃSKI J., PLEWA R. 2009. Kózkowate (Coleoptera, Cerambycidae) koron drzew w dąbrowach krotoszyńskich na podstawie odłowów do pułapek Moericke’go. Leśne Prace Badawcze, **70** (4): 395-401.
- HOFMAŃSKI D., KARG J. 2011a. Różnorodność fauny kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) w Parku Krajobrazowym im. Gen. D. Chłapowskiego. Biuletyn Parków Krajobrazowych Wielkopolski, **17** (19): 20-26.
- HOFMAŃSKI D., KARG J. 2011b. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) Parku Krajobrazowego im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, **30** (3-4): 71-80.
- KAJTOCH Ł., KOLASA M., KUBISZ D., GUTOWSKI J.M., ŚCIBOR R., MAZUR M.A., HOLECOVÁ M. 2019. Using host species traits to understand the Wolbachia infection distribution across terrestrial beetles. Scientific Reports, **9** (847): 1-15.
- KARPIŃSKI L., SZCZEPAŃSKI W., WALCZAK M. 2011. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) południowej części Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Acta Entomologica Silesiana, **19**: 79-84.
- KARPIŃSKI L., SZCZEPAŃSKI W., SZCZEPAŃSKI W.T., WALCZAK M. 2014. Zgrupowania kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) południowej części Załęczańskiego Parku Krajobrazowego. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, **22** (1): 53-63.
- KOLASA M., KUBISZ D., GUTOWSKI J.M., ŚCIBOR R., MAZUR M.A., HOLECOVÁ M., KAJTOCH Ł. 2018. Infection by endosymbiotic „male-killing” bacteria in Coleoptera. Folia Biologica, **66** (4): 165-177.
- KONOPKO D., KOWALCZYK J.K. 2020. Przyczynek do poznania chrząszczy terenów zielonych Osiedla Moniuszki w Gdyni. Notatki Entomologiczne, **5** (1): 18-29.
- KONOPKO D., WILGA M.S. 2014. Przyczynek do poznania chrząszczy Coleoptera Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Przegląd Przyrodniczy, **25** (1): 64-71.
- KORCZYŃSKI I., KUŹMIŃSKI R., ŁABĘDZKI A., MAZUR A., SZCZEPAŃSKA D. 2007. Species composition of secondary invaders and accompanying insects on thinning brush wood in pine stands. Acta Scientiarum Polonorum, Colendarum Ratio et Industria Lignaria, **6** (1): 37-44.
- KRUSZELNICKI L., SZCZEPAŃSKI W. 2003. Chrząszcze kózkowate (Coleoptera, Cerambycidae) Lasu Starchocińskiego we Wrocławiu. Acta Entomologica Silesiana, **11** (1-2): 29-33.
- KUŹMIŃSKI R., ŁABĘDZKI A., CHRZANOWSKI A., MAZUR A. 2014. Occurrence of *Ergates faber* (LINNAEUS 1761) (Coleoptera, Cerambycidae) and proposal for protective measures in managed forests to preserve the species. Acta Scientiarum Polonorum, Silvarum Colendarum Ratio et Industria Lignaria, **13** (4): 15-22.
- LÖBL I., SMETANA A. 2010 (red.). Chrysomeloidea. Catalogue of Palaearctic Coleoptera, **6**: 1-924.
- LUTEREK R. 2000. Badania nad występowaniem i zmianami szkodliwej entomofauny na terenach popożarowych Puszczy Noteckiej. Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu, Seria Leśnictwo, **38**: 87-112.
- Mapa Bioróżnorodności [online] 2023. Krajowa Sieć Informacji o Bioróżnorodności. <https://baza.biomap.pl/pl> (dostęp: 2 luty 2023).
- MAZUR A. 2005. *Leptusa (Boreoleptusa) norvegica* Strand, 1941 (Coleoptera, Staphylinidae) – a new species to the fauna of Poland. (ss. 103-107) [W:] J. SKŁODOWSKI, S. HURUK, A. BARŠEVSKIS, S. TARASIUK (red.): Protection of Coleoptera in the Baltic Sea Region. Warsaw Agricultural University Press.
- MAZUR A., KLEJDYSZ T., DOBROWOLSKI M., KONWERSKI SZ., KRÓLIK R., ŁABĘDZKI A., MAZUR M.M., PRZEWOŹNY M. 2016. Chrząszcze saproksyliczne Karkonoszy. Część I – wykaz gatunków. Acta Scientiarum Polonorum, Silvarum Colendarum Ratio et Industria Lignaria, **15** (4): 269-295.
- NIE R., VOGLER A.P., YANG X.-K., LIN M. 2020. Higher-level phylogeny of longhorn beetles (Coleoptera: Chrysomeloidea) inferred from mitochondrial genomes. Systematic Entomology (on-line): 1-15.
- NIEDOJAD K. 2012. Chrząszcze z nadrodziny Chrysomeloidea (Coleoptera) w Sudetach Środkowych. Przyroda Sudetów, **15**: 67-84.
- NIEDOJAD K. 2015. Chrząszcze (Coleoptera) Sudetów Środkowych. Część II. Nadrodzina Curculionoidea i uzupełnienie do nadrodziny Chrysomeloidea. Przyroda Sudetów, **18**: 141-164.
- PLEWA R., JAWORSKI T., HILSZCZAŃSKI J. 2014. Martwe drewno a jakościowa i ilościowa struktura chrząszczy (Coleoptera) saproksylicznych w drzewostanach dębowych. Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie, **41** (4): 279-299.
- PLEWA R., JAWORSKI T., HILSZCZAŃSKI J., HORÁK J. 2017. Investigating the biodiversity of the forest strata: The importance of vertical stratification to the activity and development of saproxylic beetles in managed temperate deciduous forests. Forest Ecology and Management, **402**: 186-193.
- PRZEWOŹNY M. 2004. Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) okolic Obrzycka w Puszczy Noteckiej. Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią. Seria C – Zoologia, **50**: 57-66.
- RUTA R. 2009a. Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatu przyrody „Kuźnik”. (ss. 150-177) [W:] P.M. OWSIANNY (red.): Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.
- RUTA R. 2009b. Materiały do znajomości zgrupowań chrząszczy (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich. (ss. 178-183) [W:] P.M. OWSIANNY (red.): Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.
- RUTA R. 2020. Chrząszcze. (ss. 207–233) [W:] R. RUTA (red.): Przyroda Piły. Geografia, bioróżnorodność, historia. Wydawnictwo Klub Przyrodników, Piła – Świebódzin.
- RUTA R., MELKE A. 2002. Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) rezerwatu „Kuźnik” koło Piły. Roczniki Naukowe Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”, **6**: 57-101.

- RUTA R., ORZECZOWSKI R., ALEKSANDROWICZ O., BOROWSKI J., BUCHHOLZ L., KOMOSIŃSKI K., LUBECKI K., PRZEWOŻNY M. 2016. Chrzążce (Insecta: Coleoptera) Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. *Przegląd Przyrodniczy*, **29** (2): 80-97.
- SKRZECZ I., BULKA M. 2010. Insect assemblages in Norway spruce [*Picea abies* (L.) Karst.] stumps in the Eastern Sudetes. *Folia Forestalia Polonica, Seria A – Leśnictwo*, **52** (2): 98-107.
- SZCZEPAŃSKI W. 2017. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) wybranych obszarów Natura 2000 Górnej Odry. Praca doktorska. Uniwersytet Śląski w Katowicach. (maszynopis)
- SZCZEPAŃSKI W.T., HERCZEK A. 2019. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) wybranych obszarów Natura 2000 w dolinie górnej Odry. *Monographs of the Upper Silesian Museum*, **10**: 1-194.
- SZCZEPAŃSKI W.T., SZCZEPAŃSKI W., CZERWIŃSKI SZ., WOŹNIAK A. 2017. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) Lasu Strachocińskiego we Wrocławiu zebrane w latach 2003-2016. *Roczniki Muzeum Górnos Śląskiego w Bytomiu*, **23** (online 003): 1-19.
- WALCZAK M., SZCZEPAŃSKI W.T., KARPIŃSKI L. 2015. Materiały do poznania kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) Borów Zielonogórskich. *Acta Entomologica Silesiana*, **23** (online 004): 1-6.
- WILŻAK T., ŻURAWLEW P. 2008. *Przyroda powiatu Pleszewskiego*. Starostwo Powiatowe w Pleszewie, Pleszew. 146 ss.
- ZIELIŃSKI S. 2001. Wstępna analiza fauny kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) Drawieńskiego Parku Narodowego. *Przegląd Przyrodniczy*, **12** (1-2): 3-24.
- ZIELIŃSKI S. 2002. Kózkowate. Monografie przyrodnicze 9. Wyd. Klubu Przyrodników, Świebodzin. 111 ss.
- ZIELIŃSKI S. 2003. Materiały do poznania kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) obiektów chronionych Ziemi Lubuskiej, Wielkopolski i Pomorza na tle zagadnień roli obumierającego i martwego drewna w ekosystemach leśnych oraz innych jednostkach ekologicznych. *Przegląd Przyrodniczy*, **14** (3-4): 91-107.
- ZIELIŃSKI S. 2004. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) Lasów Mirachowskich na Pojezierzu Kaszubskim. *Rocznik Naukowy Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”*, **8**: 49-104.
- ZIELIŃSKI S. 2009. Chrzążce kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae). (ss. 206-217) [W:] J. HERBICH, M. CIECHANOWSKI (red.): *Przyroda rezerwatów Kurze Grzędy i Staniszewskie Błoto na Pojezierzu Kaszubskim*. Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- ZYCH A., WOLENDER M. 2004. Chrzążce Coleoptera wybranych środowisk w okolicach Jeziora Głębokiego w Szczecinie. *Przegląd Przyrodniczy*, **15** (1-2): 29-41.
- ŻMIHORSKI M., BARAŃSKA K. 2006. Stanowiska rzadkich chrząszczy (Insecta: Coleoptera) w Cedyńskim Parku Krajobrazowym. *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, **25** (3): 19-26.
- ŻURAWLEW P., KROKER W. 2022. Nowe dane o kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) powiatu pleszewskiego (Nizina Wielkopolsko-Kujawska). *Wiadomości Entomologiczne*, **41** (3): 8-13.
- ŻURAWLEW P., MELKE A. 2018. Kózkowate (Coleoptera: Cerambycidae) powiatu pleszewskiego (Nizina Wielkopolsko-Kujawska). *Przegląd Przyrodniczy*, **29** (2): 80-97.

Wpłynęło: 12 lutego 2023
Zaakceptowano: 6 kwietnia 2023